

ISSN: 2651-4451 • e-ISSN: 2651-446X

Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation

2024 35(2)170-177

Emel TAŞVURAN HORATA, PT, PhD,
Assoc. Prof¹
Gülşen TAŞKIN, PT, PhD, Asst. Prof¹

¹ Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Afyonkarahisar, Türkiye

Correspondence (İletişim):

Doç. Dr. Emel TAŞVURAN HORATA
Adres: Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Zafer Sağlık
Kampüsü, A Blok, 2078 sok. No: 3 Afyonkarahisar,
Türkiye
Cep Tel: +905547759663
İş tel: +902722462834
e-posta: ethorata@gmail.com
ORCID: 0000-0002-2471-3713

Dr. Öğr. Üyesi Gülşen TAŞKIN
e-posta: gulsentaskin@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-2016-4147

Received: 12.06.2023 (Geliş Tarihi)
Accepted: 06.03.2024 (Kabul Tarihi)

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

FİZYOTERAPİ ÖĞRENCİLERİNİN MESLEĞE VE EĞİTİME YÖNELİK TUTUMLARININ UMUTSUZLUK DÜZEYİ VE MESLEKİ KAYGIYA ETKİSİ: AFYONKARAHİSAR SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

ÖZ

Amaç: Bu çalışma fizyoterapi öğrencilerinin mesleğine ve eğitimine yönelik tutumunun umutsuzluk ve mesleki kaygı düzeyine etkisinin incelenmesini amaçlamaktadır.

Yöntem: Kesitsel prospektif çalışmada çevrimiçi anket uygulandı. Fizyoterapi Öğrencilerinin Mesleğine ve Eğitime Yönelik Tutum Anketi, Mesleki Kaygı Anketi ve Beck Umutsuzluk Ölçeği kullanıldı. Değişkenler arasındaki korelasyonu değerlendirmek için Pearson korelasyon analizi kullanıldı. Mesleğe ve eğitime yönelik tutumun mesleki kaygı ve umutsuzluk düzeyine etkisi basit doğrusal regresyon analizi ile incelendi.

Sonuçlar: Toplam 397 öğrenci katıldı. Katılımcıların yaş ortalaması 21,36±2,57 yıl, %32,20'si (n=128) üçüncü sınıf ve %58,40'ı (n=232) normal öğretimdi. Öğrencilerin %59,4'ü (n=236) mesleğine ve eğitime karşı olumlu tutum içindeydi (toplam puan ortalaması=85,65±11,70). Mesleki kaygı düzeyi %10,8'nde (n=43) hafif, %68,0'inde (n=270) orta ve %20,9'unda (n=83) yüksekti. Öğrencilerin %35,3'ü (n=140) umutlu, %31,7'si (n=126) hafif umutsuz, %23,4'ü (n=93) orta seviyede umutsuz ve %9,6'sı (n=38) ileri derecede umutsuzdu. Tüm öğrencilerin ortalama mesleki kaygısı orta (58,07±12,13) ve umutsuzlukları hafif (6,65±5,01) düzeydeydi. Fizyoterapist öğrencilerin mesleğine ve eğitime yönelik tutumu ile mesleki kaygı (r=-0,552) ve umutsuzluk düzeyleri (r=-0,447) arasında negatif ve orta düzeyde bir ilişki vardı (p<0,001). Mesleğe ve eğitime yönelik tutumun mesleki kaygı (R²=0,304) ve umutsuzluk düzeyine (R²=0,200) etkisi vardı (p<0,001).

Tartışma: Mesleğe yönelik olumlu tutum, umutsuzluğu ve mesleki kaygıyı azalttığı için öğrencilerin olumlu tutumlarını etkileyen değişkenler araştırılmalıdır. Mesleki eğitimde bu değişkenlere odaklanılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, Fizyoterapi, Tutum, Umut

THE EFFECT OF PHYSIOTHERAPY STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS THEIR PROFESSION AND EDUCATION ON HOPELESSNESS LEVELS AND PROFESSIONAL ANXIETY: THE CASE OF AFYONKARAHİSAR HEALTH SCIENCES UNIVERSITY

ORIGINAL ARTICLE

ABSTRACT

Purpose: This study aimed to examine the effect of physiotherapy students' attitudes toward their profession and education on hopelessness and professional anxiety.

Methods: An online questionnaire was applied in the cross-sectional prospective study. Physical therapy students' attitudes toward their profession and education, the professional anxiety questionnaire, and the Beck Hopelessness Scale were used. Pearson correlation analysis was used to evaluate the correlation between variables. The effect of attitude toward profession and education on professional anxiety and hopelessness level was analyzed by simple linear regression analysis.

Results: A total of 397 students participated. The mean age of the participants was 21.36±2.57 years; 32.20% (n=128) were in third grade, and 58.40% (n=232) in regular education. 59.4% (n=236) of the students had positive attitudes towards their profession and education (total mean score=85.65±11.70). The professional anxiety was mild in 10.8% (n=43), moderate in 68.0% (n=270) and high in 20.9% (n=83). Of the students, 35.3% (n=140) were hopeful, 31.7% (n=126) were mild hopelessness, 23.4% (n=93) were moderate hopelessness and 9.6% (n=38) were severe hopelessness. The professional anxiety was moderate (58.07±12.13), and hopelessness mild (6.65±5.01). There was a negative and moderate relationship between physiotherapist students' attitudes towards their profession and education and their professional anxiety (r=-0.552), and hopelessness levels (r=-0.447) (p<0.001). Attitudes towards profession and education had an effect on professional anxiety (R²=0.304) and hopelessness level (R²=0.200) (p<0.001).

Conclusion: Since positive attitudes towards the profession reduce hopelessness and professional anxiety, the variables affecting students' positive attitudes should be investigated. Professional education should focus on these variables.

Keywords: Anxiety, Physiotherapy, Attitude, Hope

GİRİŞ

Fizyoterapistler, yaşamın belli bir döneminde vücut yapı ve fonksiyonunu etkileyebilecek hastalıklar, yaralanma, yaşlanma veya çevresel faktörlerin bireyde mobilite ve fonksiyonel kısıtlılıklara yol açtığı durumlarda, fizyoterapiye özgü değerlendirme yöntemleri ve tedavi yaklaşımlarını uygulayarak bireyin mobilite ve fonksiyonel yeteneklerini geliştiren, sürdüren veya eski haline getiren sağlık profesyonelleridir (1,2). Fizyoterapistler bireyin yaşam kalitesini ve fonksiyonel hareket kabiliyetini tanımlayarak en üst düzeye ulaştırmayı hedefler (2). Bu nedenle fizyoterapi öğrencileri, yeterli teorik bilgi ve klinik uygulama becerilerine ek olarak gelişmiş profesyonel davranışlara da sahip olmalıdır.

Mesleki tutum, kişilerin mesleklerine karşı geliştirdikleri bilişsel ve duygusal yönelimler ve davranışları kapsamaktadır (3). Bireyin mesleğine karşı olumlu ya da olumsuz tutumu mesleki davranışlarını etkilemektedir. Bir bireyin mesleğine karşı olumlu bir tutum içinde olması, meslekle ilgili en iyi çabayı göstereceğine işaret etmektedir ayrıca bireyin profesyonelliğini, mesleki doyumunu ve üretkenliğini artırmaktadır (4). May ve diğ., fizyoterapistlerin profesyonel niteliklerini belirleyen davranışlarını; etkin kişiler arası iletişim becerileri, yaşam boyu öğrenme, empati yapabilme, mesleki sorumluluk, zamanı ve kaynakları etkin kullanabilme, problem çözme, kritik düşünme ve stresle başa çıkabilme becerisi gibi özellikler olarak tanımlamıştır. Ayrıca bu davranışların öğrencilere eğitim hayatı boyunca kazandırılmasının öğrencilerin klinik başarısında etkili olduğunu vurgulamıştır (5).

Mesleki kaygı, çalışma koşulları ve işe yerleşme ile ilgili ben merkezli kaygılar ve mesleki yeterliliğe yönelik görev merkezli kaygı kaynakları şeklinde kategorize edilebilir (9). Ülkemizde eğitim veren Fizyoterapi ve Rehabilitasyon lisans programlarının sayı ve kontenjanlarının giderek artmasıyla birlikte bu bölümde eğitim gören öğrenciler için iş bulma sorunu ortaya çıkmaya başlamıştır (6). Fizyoterapi öğrencilerinde yapılan bir çalışmada, birinci sınıf öğrencilerinde mesleki yeterliliğe yönelik kaygıların; son sınıf öğrencilerinde ise bir kamu kuruluşuna atanma ve işsizlik

gibi kaygıların ön planda olduğu vurgulanmıştır (7). Ayrıca fizyoterapi öğrencilerinin ikinci ve son sınıfta klinik uygulama becerilerinin geliştirilmesi için hastanede yer alan uygulamaya yönelik dersler mesleki yeterlilikle ilgili kaygılarını artırabilir (8).

Umutsuzluk, kişinin kendi içinde bulunduğu fiziksel, zihinsel veya toplumsal durumun düzelmeyeceğine ilişkin motivasyonel, duygusal ve bilişsel durumları içeren genel ruh halidir (9). Yapılan bir çalışmada, öğrencilerin eğitim aldıkları bölümden memnun olmamaları, mesleki saygınlık, mezun fizyoterapist sayısının artması ve iş bulma endişesi, fizyoterapi öğrencilerinin ikinci sınıftan itibaren umutsuzluk düzeylerini artırdığı vurgulanmıştır (10). Başka bir çalışmada ise üniversite öğrencilerinin yaşadıkları umutsuzluk düzeyinde akademik başarı durumu, iş bulma endişesi, okuduğu bölüm gibi faktörlerin etkili olduğu belirtilmiştir (11).

Fizyoterapi öğrencilerinin eğitime ve mesleğine yönelik olumsuz tutumları onların iş bulma ile ilgili algılarını olumsuz etkileyebilir, klinik uygulamalarda başarı düzeyini düşürerek mesleki anlamda kendilerini yetersiz hissetmelerine ve mesleki doyumun azalmasına neden olabilir. Hemşirelik ve öğretmenlik alanlarında mesleki tutumun mesleki kaygı ve umutsuzluk düzeyi ile ilişkisini gösteren çalışmalar mevcuttur (12,13). Ancak fizyoterapi öğrencilerinin eğitime ve mesleğine karşı tutumunun mesleki kaygı ve umutsuzluk düzeyine etkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Öğrencilerin mesleğine ve eğitime yönelik tutumlarının mesleki kaygı ve umutsuzluk düzeyine etkisinin araştırılması gelecekte öğrencilerin mesleki kaygı ve umutsuzluk düzeyinin azaltılmasına ilişkin çözümlerin geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Tüm bu faktörler göz önünde bulundurulduğunda bireyin mesleğine ve eğitime yönelik tutumunun mesleki kaygı ve umutsuzluk düzeyini etkileyebileceğini düşünüyoruz. Bu nedenle bu çalışmanın amacı fizyoterapi öğrencilerinin mesleğine ve eğitime yönelik tutumunun mesleki kaygı ve umutsuzluk düzeyine etkisinin araştırılmasıdır.

YÖNTEM

Çalışmanın Tasarımı

Bu çalışma anket uygulamaları içeren prospektif kesitsel bir çalışmadır. Çalışmanın etik kurul onayı Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından verildi (2023/2). Çalışma, Google Forms üzerinden çevrimiçi yürütüldü. Katılımcılara anketler, kartopu örnekleme yöntemiyle ulaştırıldı. Bireylere, anketin amacı ve yöntemine dair bilgiler ve gönüllü olur onayı çevrimiçi anket üzerinden ulaştırıldı. Anket soruları, bireyler araştırmaya katılmayı kabul ettikten sonra sistem tarafından otomatik olarak gönderildi. Araştırmaya katılmayı reddeden bireyler, anket sorularına erişemedi.

Katılımcılar için dahil edilme kriteri, öğrencilerin fizyoterapi ve rehabilitasyon lisans programında örgün eğitime devam ediyor olması; dışlama kriteri ise öğrencilerin mezun olmasıdır.

Bu çalışmada, fizyoterapi öğrencilerinin mesleğine ve eğitimine yönelik tutumunun mesleki kaygı ve umutsuzluk düzeylerine etkisi değerlendirildi. Çalışmada katılımcılara ait demografik veriler (yaş, cinsiyet, kaçınıcı sınıf) kaydedildi. Çalışma 2022-2023 Akademik Eğitim-Öğretim yılının bahar döneminde Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümünde öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirildi. Öğrencilerin mesleğine ve eğitimine yönelik tutumlarını değerlendirmek için Fizyoterapi Öğrencilerinin Mesleğine ve Eğitime Yönelik Tutum Anketi (FÖMEYTA), mesleki kaygı durumlarını değerlendirmek için Mesleki Kaygı Anketi ve mesleki umutsuzluk düzeylerini değerlendirmek için Beck Umutsuzluk Ölçeği uygulandı.

FÖMEYTA: Fizyoterapi öğrencilerinin mesleğine ve eğitimine yönelik tutumunun değerlendirilmesi için tasarlanmış 25 sorudan oluşan bu anketin 5'li Likert ölçeğinden oluşan bir derecelendirme sistemi vardır. Anketten elde edilebilecek en yüksek puan 125'tir. Yüksek puanlar mesleğe ve eğitime yönelik olumlu tutumun göstergesidir. Anketin kesme puanı 83.5'tir. Bu puanın üzerinde alanların mesleğine ve eğitimine yönelik olumlu tutumları olduğu kabul edilir. Anket 4 farklı alt

bölümden oluşmaktadır: Bölüm A= öğrenciler meslek/ders seçiminden memnun mu, Bölüm B=öğrencileri iyi bir gelecek bekliyor mu, Bölüm C=öğrencilerin iyi bir hasta deneyimi var mı ve Bölüm D=öğrenciler öğrendiklerinden memnun mu? Anketin orijinali Tedla (2017) tarafından geliştirilmiştir. İçerik geçerliği indeksi 0,71 ve Cronbach's alpha katsayısı 0,86 olarak bulunmuştur (3). Anketin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Taşvuran Horata ve diğ. tarafından yapılmıştır (14).

Mesleki Kaygı Anketi: Anket, çalışma ortam ve koşulları, iş bulma gibi ben merkezli kaygıya; mesleki yeterlilik ve memnuniyet gibi görev merkezli kaygıya neden olabilecek faktörlerle ilişkili, 18 adet beşli likert sorulardan oluşmaktadır. Anketten en fazla 90 puan alınmaktadır ve yüksek puanlar yüksek kaygı düzeyi olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca 22-44 puan aralığı hafif, 45-67 orta ve 68-90 yüksek kaygı düzeyi olarak sınıflandırılmaktadır. Geçerli ve güvenilir olan bu anketin Cronbach alfa değeri 0,814 ve sınıf içi korelasyon katsayısı 0,799'dur (7).

Beck Umutsuzluk Ölçeği: Durak ve Palabıyıkolu tarafından Türkçe geçerlik çalışması yapılan ölçek, 20 sorudan oluşmaktadır. Her bir soru 0 veya 1 olarak puanlanmaktadır. Toplam puan 0-20 arasında değişmektedir. Elde edilen daha yüksek puan umutsuzluk düzeyinin daha yüksek olduğuna işaret etmektedir (15). Anketten alınan 0-3 puan umutlu, 4-8 hafif umutsuzluk, 9-14 orta seviyede umutsuzluk, 15-20 ileri derecede umutsuzluk varlığını ortaya koymaktadır.

Güç Analizi

Çalışmanın örneklem büyüklüğü G*Power 3.1.9.7 ile değerlendirildi. Fizyoterapi öğrencilerine yönelik mesleki tutumun mesleki kaygı ve umutsuzluk düzeyine etkisini değerlendiren örnek bir çalışmaya rastlanmadığı için küçük etki boyutuyla ($f^2=0,03$) yapılan güç analizinde %95 güven düzeyi ve %80 güç elde etmek için minimum 325 katılımcının çalışmaya dahil edilmesi gerekmektedir (16).

İstatistiksel Analiz

Verilerin istatistiksel analizi IBM SPSS Statistics 26.0 (SPSS Inc, Chicago, IL, ABD) programı

Tablo 1. Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri

Değişkenler	Ortalama±Standart Sapma
Yaş, (yıl),	21,36±2,57
Cinsiyet	n (%)
Kadın	305 (76,80)
Erkek	92 (23,20)
Sınıf	n (%)
Birinci sınıf	108 (27,20)
İkinci sınıf	79 (19,90)
Üçüncü sınıf	128 (32,20)
Dördüncü sınıf	82 (20,70)
Öğretim şekli	n (%)
Normal öğretim	232 (58,40)
İkinci öğretim	165 (41,60)
Bölüme yerleşme şekli	n (%)
ÖSYM	361 (90,90)
Yatay geçiş	7 (1,80)
Merkezi puanla yatay geçiş	24 (6,00)
Dikey geçiş	2 (5,00)
Özel/Misafir Öğrenci	3 (8,00)
Eğitime ve mesleğe yönelik tutum	n (%)
Olumlu	236 (59,4)
Olumsuz	161 (40,6)
Kaygı düzeyi	n (%)
Hafif	43 (10,8)
Orta	270 (68,0)
Yüksek	83 (20,9)
Umutsuzluk düzeyi	n (%)
Umutlu	140 (35,3)
Hafif	126 (31,7)
Orta	93 (23,4)
İleri	38 (9,6)

ile yapıldı. Değişkenlerin normal dağılım özelliği, çarpıklık ve basıklık değerlerine göre yorumlandı. Çarpıklık ve basıklık değerleri -2 ile +2 aralığında olan değişkenlerin normal dağılım gösterdikleri varsayıldı (17). Çalışmada tüm değişkenler normal dağılım özelliği gösterdi. Sonuçlar, sürekli verilerin ortalama ve standart sapma, kategorik verilerin ise sayı ve yüzde değerleri verilerek sunuldu. Değişkenler arasındaki ilişki Pearson korelasyon analiziyle değerlendirildi. Korelasyon katsayıları >0,50 olması güçlü, 0,30- 0,50 arasında orta ve 0,20-0,30 arasında zayıf ilişki düzeyi olarak kabul edildi (16). Bağımsız değişkenin (eğitime ve mesleğe yönelik tutum) bağımlı

değişkenler (mesleki kaygı ve umutsuzluk düzeyi) üzerindeki etkisini değerlendirmek için basit doğrusal regresyon analizi yapıldı. Regresyon analizi sırasında 6 tane uç değer tespit edildi. Uç değerler, değer değiştirme yöntemiyle (diğer gözlemlerdeki en yüksek değerlerden yararlanılarak) düzenlendi (18). Kayıp veriler çalışmaya dahil edilmedi. İstatistiksel düzeyde bir anlamlılık $p<0,05$ olarak değerlendirildi (16).

SONUÇLAR

Çalışmada 401 bireye anket ulaştı. Dört kişi çalışmaya katılmayı reddetti. Sonuçta, 397 katılımcıyla çalışma tamamlandı. Çalışmaya katılan

Tablo 2. Fizyoterapi Öğrencilerinin Mesleğine ve Eğitimine Yönelik Tutumu, Mesleki Kaygı ve Umutsuzluk Düzeyi Arasındaki İlişki

Değişkenler	Tutum	Mesleki kaygı	Umutsuzluk düzeyi
Mesleki kaygı (n=397)	-0,552*	-	
Umutsuzluk düzeyi (n=397)	-0,447*	0,433*	-
Puanlar, ortalama±SD (n=397)	85,65±11,70	58,07±12,13	6,65±5,01

*p<0,001

Tablo 3. Fizyoterapi Öğrencilerinin Mesleğine ve Eğitimine Yönelik Tutumunun Mesleki Kaygıya Etkisi

Bağımsız değişken	Standardize edilmemiş katsayılar		Standardize edilmiş katsayılar	t	p [§]	%95 Güven Aralığı
	B	SE	β			
(Sabit)	107,10	3,76		28,46	<0,001*	99,70 -114,50
Tutum	-0,57	0,04	-0,55	-13,15	<0,001*	(-0,66)-(-0,489)

*p < 0,001. [§]Basit doğrusal regresyon analizi. B:Standardize edilmemiş beta katsayısı, β:Standardize edilmiş beta katsayısı.**Modelin (Analizin) Özeti:** F=172,85, p<0,001, R=0,552, R²=0,304, SEE=10,13, Durbin-Watson=1,95.

öğrencilerin yaş ortalaması 21,36±2,57'di. Çalışmaya en fazla üçüncü sınıf (%32,20) ve normal öğretim (%58,40) öğrencileri katılım gösterdi. Öğrencilerin %59,4'ü (n=236) eğitime ve mesleğine karşı olumlu tutum içindeydi. Mesleki kaygı düzeyi, öğrencilerin %10,8'inde (n=43) hafif, %68,0'inde (n=270) orta ve %20,9'unda (n=83) yüksekti. Öğrencilerin %35,3'ü (n=140) umutlu, %31,7'si (n=126) hafif umutsuz, %23,4'ü (n=93) orta seviyede umutsuz ve %9,6'sı (n=38) ileri derecede umutsuzdu. Çalışmada yer alan katılımcıların tanımlayıcı özellikleri Tablo 1'de sunuldu.

Fizyoterapi öğrencilerinin mesleğine ve eğitimine yönelik tutumu, mesleki kaygı ve umutsuzluk düzeyleri puanları ve aralarındaki ilişki Tablo 2'de verildi. Fizyoterapi öğrencilerinin mesleki kaygısı orta düzeydeydi (58,07) ve hafif düzeyde umutsuzlukları (6,65) vardı. Fizyoterapi öğrencilerinin mesleğine ve eğitimine yönelik tutumu ile mes-

leki kaygı (r=-0,552) ve umutsuzluk düzeyi (r=-0,447) arasında negatif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki vardı (p<0,001). Mesleki kaygı ve umutsuzluk düzeyi arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki tespit edildi (r=0,433, p<0,001). Fizyoterapi öğrencilerinin mesleğine ve eğitimine yönelik tutumu, mesleki kaygı ve umutsuzluk düzeyi arasındaki ilişki Tablo 2'de sunuldu.

Fizyoterapi öğrencilerinin mesleğine ve eğitimine yönelik tutumunun mesleki kaygıya etkisi Tablo 3'te sunuldu. Öğrencilerin mesleğine ve eğitimine yönelik tutumunun mesleki kaygıyı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilediği bulundu (F=172,85, p<0,001).

Öğrencilerin mesleğine ve eğitimine yönelik tutumu, mesleki kaygıdaki varyansın %30'unu açıklamaktadır (R²=0,304). Eğitime ve mesleğe yönelik tutumdaki bir puanlık artış mesleki kaygıda 0,57 birimlik azalmaya neden olmaktadır.

Tablo 4. Fizyoterapi Öğrencilerinin Mesleğine ve Eğitimine Yönelik Tutumunun Umutsuzluk Düzeyine Etkisi

Bağımsız değişken	Standardize edilmemiş katsayılar		Standardize edilmiş katsayılar	t	p [§]	%95 Güven Aralığı
	B	SE	β			
(Sabit)	23,07	1,67		13,84	<0,001*	19,79-26,35
Tutum	-0,19	0,02	-0,45	-9,94	<0,001*	(-0,23)-(-0,15)

*p < 0,001. [§]Basit doğrusal regresyon analizi. B:Standardize edilmemiş beta katsayısı, β:Standardize edilmiş beta katsayısı.**Modelin (Analizin) Özeti:** F=98,75, p<0,001, R=0,447, R²=0,200, SEE=4,49, Durbin-Watson=2,18.

Fizyoterapi öğrencilerinin mesleğine ve eğitimine yönelik tutumunun umutsuzluk düzeyine etkisi Tablo 4’te verildi. Umutsuzluk düzeyine, öğrencilerin mesleğine ve eğitimine yönelik tutumunun anlamlı düzeyde etkisi olduğu tespit edildi ($F=98,75$, $p<0,001$).

Öğrencilerin mesleğine ve eğitimine yönelik tutumu, umutsuzluk düzeyindeki varyansın %20’sini açıklamaktadır ($R^2=0,200$). Mesleğine ve eğitimine yönelik tutumdaki bir puanlık artış umutsuzluk düzeyinde 0,19 birimlik azalmaya neden olmaktadır.

TARTIŞMA

Bu çalışmada, fizyoterapi öğrencilerinin mesleğine ve eğitimine yönelik tutumlarının mesleki kaygı ve umutsuzluk düzeylerine etkisi değerlendirildi. Çalışmada öğrencilerin FÖMEYTA anketi puan ortalamaları dikkate alındığında mesleğine ve eğitimine yönelik olumlu bir tutum içinde oldukları bulundu. Öğrencilerin mesleki kaygı düzeylerinin orta düzeyde olduğu ve hafif umutsuz oldukları sonucuna ulaşıldı. Mesleğe ve eğitime yönelik tutum puanları ile mesleki kaygı ve umutsuzluk düzeyi arasında negatif bir korelasyon vardı. Ayrıca, fizyoterapi öğrencilerinin mesleğine ve eğitimine yönelik tutum puanlarının arttığında, mesleki kaygılarının ve umutsuzluk düzeylerinin azalacağı tespit edildi.

Özdiñç ve diğ., çalışmalarında, fizyoterapi öğrencilerinde mesleki kaygıya neden olabilecek olası durumları ben merkezli ve görev merkezli kaygılar şeklinde ikiye ayırarak incelemiştir. Görev merkezli kaygılar, teorik bilginin ve pratik becerilerin klinik ortamda uygulanabilmesi gibi mesleki yeterliliğe yönelik kaygılardan; iş bulma, çalışma ortamı ve koşulları gibi kaygılar ben merkezli kaygıları oluşturmaktadır (7). Ben merkezli kaygılar, fizyoterapi öğrencileri için istihdamın artırılması ve mevcut çalışma koşullarının iyileştirilmesiyle azaltılabilir. Ancak görev merkezli kaygıların azaltılması, lisans eğitiminde öğrencilere gerekli teorik bilgilerin kazandırılması, pratik derslerde fizyoterapiye yönelik klinik becerilerin geliştirilmesi ve klinik uygulamalarda öğretim elemanları ve süpervizör fizyoterapistlerin klinik deneyimlerini öğrencilere aktarmasına bağlıdır (7). Çalışmamızda mesleğe ve eğitime

yönelik tutumun geliştirilmesinin mesleki kaygıyı azaltacağı bulunmuştur. Mesleğe ve eğitime yönelik tutumun, lisans eğitimi aracılığıyla, mesleki kaygıyı (özellikle görev merkezli bileşenini) etkilediğini düşünüyoruz. Literatürde, bu düşüncemizi destekleyebilecek bazı çalışmalar mevcuttur. Tedla, fizyoterapi öğrencilerinin eğitimlerine ve mesleklerine yönelik tutumlarının, öğrencilerin lisans eğitimlerinin nasıl olduğunu, öğrendiklerinden memnun olup olmadıklarını, meslek seçimlerinden memnun olup olmadıklarını veya mesleğe bağlılıkları gibi konuları anlamak için önemli olduğunu vurgulamıştır. Aynı çalışmada, öğretim elemanının lisans eğitimini öğrencinin ihtiyaçlarına göre şekillendirmesi ve onları mesleki gelişimlerinden sorumlu tutmasının mesleğe yönelik olumlu bir tutum geliştirmeleri için olanak sağladığını belirtmiştir (3). Başka bir çalışmada ise, lisans eğitiminin öğrencilerin mesleğe ilgilerinin artmasında, mesleki bağlılığın kazandırılmasındaki etkin rolünün mesleki tutumun olumlu yönde gelişmesine katkı sağlayacağı, öğrencinin fizyoterapi alanında edindiği teorik ve pratik bilgilerle öz yeterliliğinin gelişeceği klinikte hastalara ilişkin problemlerin çözümünde etkin rol oynayacağı vurgulanmaktadır (19). Strohschein ve diğ., yeni mezun fizyoterapistlerin, kendi mesleki uygulamalarının yanı sıra mesleklerini inşa etmelerini sağlayacak tutum ve becerilerle güçlendirilmiş bir eğitim altyapısına ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Bu tutum ve becerilerin, yaşam boyu öğrenme arzusu, fizyoterapi uygulamaları hakkında var olan temel teorileri ve algıları belirleme ve eleştirel bir şekilde değerlendirme becerisini içerdiğine inanılmaktadır. Ayrıca, öğrencilerin klinik uygulama bağlamında öğrenmeye dahil oldukları klinik eğitimin, bu tür becerilerin ve tutumların öğretilip iyileştirilebileceği en iyi alan olduğu sonucuna varmıştır (20).

Çalışmamızda öğrencilerin mesleğe ve eğitime yönelik tutumlarının olumlu olmasına rağmen mesleki kaygı düzeyinin orta seviyede olması, mesleğe ve eğitime karşı tutumun mesleki kaygıyı sadece %30 oranında etkilemesine bağlanabilir. Sonuç olarak, lisans eğitiminde kazandırılacak nitelikli teorik ve klinik uygulamaya yönelik bilgi ve becerilerin ve lisans eğitimiyle temelleri atılacak olan mesleki bağlılığın, mesleğe ve eği-

time yönelik tutuma olumlu yönde katkı sağlayarak, mesleki kaygıyı azaltılabileceğine inanıyoruz. Bunun dışında çalışmamızın sonuçlarını karşılaştırılabileceğimiz fizyoterapi ve rehabilitasyon öğrencilerinde mesleğe ve eğitime yönelik tutumun mesleki kaygı düzeyine etkisini araştıran başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle bu alanda yapılacak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaya Mutlu ve diğ. fizyoterapi ve rehabilitasyon öğrencilerindeki umutsuzluk düzeyini incelemiştir. Çalışmalarında, benzer şekilde fizyoterapi öğrencilerinin mesleğe yönelik hafif umutsuzluk düzeylerinin olduğunu tespit etmiş ve umutsuzluk nedenlerinin cinsiyet, aile gelir düzeyi, artan mezun sayısı, iş bulma endişesi, mesleki saygınlık, aldığı eğitimden memnun olmama gibi birçok faktörle ilişkili olduğunu açıklamıştır (10). Çalışmamızda, eğitime ve mesleğe yönelik olumlu bir tutum geliştirmenin umutsuzluk düzeyini azaltacağına dair sonuçlar elde edildi. Ayrıca olumlu tutumun toplam varyans üzerindeki etkisi %20 'ydi. Mesleğe ve eğitime yönelik olumlu tutum geliştirmenin hemşirelik ve öğretmenlik alanlarında akademik başarıyı ve mesleki profesyonellik düzeyini artırabileceği önceki çalışmalarda gösterilmiştir (21,22). Bu nedenle, mesleğe ve eğitime yönelik tutumun olumlu yönde geliştirilmesinin mesleki öz-yeterlik gelişimine katkıda bulunabileceğini ve kişinin mezuniyet sonrası fizyoterapist olarak çalışma ortamında karşılaşacağı problemleri yönetebilme becerisini geliştirebileceğini varsayıyoruz. Bu durum dolaylı olarak mesleğe ve eğitime yönelik tutumun, öğrencilerin umut düzeyindeki etkisini açıklayabilir. Mesleğe ve eğitime yönelik tutumun fizyoterapi öğrencilerinin umut düzeyine etkisini araştıran herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. İlgili konuda ileri çalışmalara ihtiyaç vardır.

Çalışmamızda öğrencilerin mesleğine ve eğitime yönelik olumlu tutumlarının olduğu dikkate alındığında, öğrencilerdeki umutsuzluk ve mesleki kaygıya neden olabilecek faktörlerin artan mezun sayısı, iş bulma endişesi ve mesleki saygınlık düzeyindeki azalmayla ilgili olabileceğini düşünüyoruz. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi üni-veri verilerine göre fizyoterapistlerin 6 ayda iş bulma oranı yaklaşık

%70'tir (23). Karagözoğlu ve diğ. çalışmalarında 2012-2016 yılları arasındaki Türkiye'de fizyoterapistlerin iş bulma süreleri ve istihdam durumlarını incelemiştir. Çalışmada mezun olan fizyoterapistlerin ilk 6 ayda iş bulma oranı %80,18 olarak belirtilmiştir (24). İki çalışmanın mevcut sonuçları da göz önünde bulundurulduğunda fizyoterapistlerin iş bulma oranlarının azaldığı açıktır.

Bu çalışmanın bazı limitasyonları bulunmaktadır. Birincisi, anketin çevrimiçi doldurulması, örneklem seçiminde bir yanlılığa neden olmuş olabilir. Çalışmanın diğer limitasyonu ise örneklemin Türkiye'deki tek bir üniversitede gerçekleştirilmiş olması ve sonuçlarının genel olarak yorumlanamayacağıdır. İleride fizyoterapi ve rehabilitasyon lisans bölümü olan birçok üniversitenin dahil edildiği bir çalışma yapılarak çalışmanın genişletilmesi daha kapsamlı sonuçlara ulaşmamıza katkı sağlayabilir. Son olarak, çalışmamızda öğrencilerin gelir düzeyi veya sosyokültürel özellikleri değerlendirilmemiştir. Tüm bu faktörlerin de öğrencilerin umutsuzluk düzeyini etkileyebileceğini düşünüyoruz. O nedenle, araştırmacıların çalışma sonuçlarını yorumlarken dikkatli olmalarını tavsiye ederiz.

Sonuç olarak bu çalışma, araştırmacıların mevcut bilgisine göre, mesleğe ve eğitime yönelik tutumun mesleki kaygı ve umutsuzluk düzeyine etkisini araştıran ilk ve tek çalışmadır. Mesleki kaygı ve umutsuzluk düzeylerinin azaltılmasında, mesleğe ve eğitime yönelik tutumun etkili bir rolü vardır. Bu nedenle öğrencilerin umutsuzluk ve kaygı düzeylerinin azaltılması için mesleğe ve eğitime yönelik tutuma odaklanılması gerektiğini düşünüyoruz. Gelecekte mesleğe ve eğitime yönelik tutumu geliştirebilecek faktörlerin araştırılması, öğrencilerin umutsuzluk ve kaygı düzeylerinin azaltılması için faydalı olabilir.

Destekleyen Kuruluş: Yok

Çıkar Çatışması: Yok

Yazar Katkıları: ETH: fikir, tasarım, denetleme, kaynaklar, materyaller, veri toplama ve işleme, analiz ve veya yorumlama, literatür taraması, makale yazımı, eleştirel inceleme; GT: tasarım, kaynaklar, materyaller, veri toplama, literatür ta-

raması, makale yazımı, eleştirel inceleme

Açıklamalar: Yok

Teşekkür: Tüm katılımcılara katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- Gürses HN, Alemdaroğlu İ, Tanrıverdi M. Türkiye'de Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Fakülte Bölümü/Yüksekokullarının incelenmesi ve müfredat analizi. *Turk J Physiother Rehabil.* 2014;25(1):16-27.
- WCPT policy statement: Description of physical therapy. [Internet]. WCPT. 2019 [cited 24.01.2023]. Available from: <https://world.physio/policy/ps-descriptionPT>.
- Tedla JS. Construction of a new questionnaire for assessing physical therapy student attitudes towards their education and profession and testing its validity and reliability. *Phys Ther Rehabil Sci.* 2017;6(1):20-5.
- Judge TA, Weiss HM, Kammeyer-Mueller JD, Hulin CL. Job attitudes, job satisfaction, and job affect: A century of continuity and of change. *J Appl Psychol.* 2017;102(3):356-74.
- May WW, Morgan BJ, Lemke JC, Karst GM, Stone HL. Model for ability-based assessment in physical therapy education. *J. Phys. Ther. Educ.* 1995;9(1):3-6.
- Telci EA, Şekeröz S, Karagöz B, Cavlak U, Tomruk MS, Başkurt F, ve diğ. Fizyoterapi ve rehabilitasyon eğitimi alan son sınıf öğrencilerinin işsizlik kaygılarının incelenmesi. *Turk J Physiother Rehabil.* 2022;33(1):16-22.
- Özdiñç S, Biçici Y, Çamur M, Turan FN. Fizyoterapi ve rehabilitasyon eğitimi alan lisans öğrencilerinin mesleki kaygı düzeylerinin belirlenmesi. *Yükseköğretim Bilim Derg.* 2018(3):471-9.
- Özen Oruk D, Güp AA, Dongaz Öİ, Bayar K, Bayar B. Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin klinik uygulamaya yönelik kaygı düzeyleri ve kişilik tiplerinin incelenmesi: Bir pilot çalışma. *Zeugma Health Res.* 2020;2(2):51-60.
- Gökcalp M, Soykan F. Akademik umutsuzluk ölçeği: geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi.* 2020;9(2):741-51.
- Kaya Mutlu E, Özdiñçler AR, Birinci T. Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin mesleğe yönelik umutsuzluk düzeyleri ve ilişkili parametreler. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi.* 2017;4(3):228-35.
- Aydın M, Erdoğan S, Yurdakul M, Eker A. Sağlık yüksekokulu ve sağlık meslek lisesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri. *SDU Journal of Health Science Institute/SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi.* 2013;4(1).
- Bahçecioğlu Turan G, Özer Z, Çiftçi B. Analysis of anxiety levels and attitudes of nursing students toward the nursing profession during the COVID-19 pandemic. *Perspect Psychiatr Care.* 2021;57(4):1913-21.
- Diñçer B, Yılmaz S. İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Mesleğe Karşı Tutum Ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education.* 2015;4(1):35-46.
- Taşvuran Horata E, Kalkan S, Taşkın G, Tedla JS. Validity and Reliability of The Turkish Version of The Questionnaire for Physical Therapy Students' Attitudes toward Their Profession and Education (Q-PTSAPPE). *Turk J Physiother Rehabil.* 2022;33(3):219-26.
- Durak A, Palabıyıkoglu R. Beck Umutsuzluk Ölçeği Geçerlilik Çalışması. *Kriz dergisi.* 1994;2(2):311-9.
- Cohen J. *Statistical power analysis for the behavioral sciences: Academic press;* 2013.
- George D, Mallery P. *IBM SPSS Statistics 26 Step by Step A Simple Guide and Reference sixteenth edition.* Taylor & Francis; 2020.
- Kwak SK, Kim JH. Statistical data preparation: management of missing values and outliers. *Korean journal of anesthesiology.* 2017;70(4):407-11.
- Tedla JS, Nayak S, Jindal P, P B. Physiotherapy students attitude towards their education and profession. *Physiother Occup Ther J.* 2009;2:127-36.
- Strohschein J, Hagler P, May L. Assessing the need for change in clinical education practices. *Physical therapy.* 2002;82(2):160-72.
- Tarhan G, Kılıç D, Yıldız E. Hemşirelerin mesleğe yönelik tutumları ile mesleki profesyonellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi.* 2016;58(4):411.
- Zembat R, Akşın Yavuz E, Tunçeli Hİ, Yılmaz H. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile akademik motivasyon ve başarı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi.* 2018;11(4).
- Üni-veri. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından açıklanan Üni-Veri değerleri 2023 [26.05.2023]. Available from: <https://www.cbiko.gov.tr/projeler/uni-veri?process=sectionProfile§ionProfile=23&variables=2>.
- Karagözoglu Coşkun S, Toprak M, Duman Ç, İnal HS. Türkiye'de fizyoterapistlerin iş bulma sürelerinin ve istihdam durumlarının değerlendirilmesi. *Turk J Physiother Rehabil.* 2018;29(2):44-52.